

SÖZCÜKTE ANLAM

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) KELİMELE

Yazılışları ve okunuşları farklı olmasına rağmen aynı anlamı taşıyan sözcüklerdir. Bu tür sözcükler birbirlerinin yerine kullanılabilir. Eş anlamlılık çoğunlukla Türkçe sözcüklerle dilimize yabancı dillerden girmiş sözcükler arasındadır.

siyah – kara » cevap – yanıt » kalp – yürek – gönül

YAKIN ANLAMLI KELİMELE

Yazılışı ve okunuşu farklı olan, anlamdaş gibi görüldüğü hâlde birbirinin yerini tamamen tutamayan, yani aralarında anlam ayrıntısı bulunan kelimelerdir. Bunlar çoğunlukla Türkçe kelimelerdir.

basamak – çiğnemek – ezmek
tutmak – yakalamak
Çiçeklere basmak. » Çiçekleri çiğnemek.

NOT: Yakın anlamlılıkta çoğu zaman sözcüğün cümledeki kullanımı belirleyici olmaktadır.

Örnek

“Yasaları çiğnemek” sözcük grubunda mecaz anlamda kullanılan çiğnemek sözcüğüyle basmak veya ezmek sözcüğü arasında yakın anlamlılıktan söz edilemez.

ZIT (KARŞIT) ANLAMLI KELİMELE

Anlamca birbirinin karşıtı olan sözcüklerdir. Anlamca birbirinin karşıtı olan sözcüklerdir.

» uzak – yakın » bulanık – berrak » kirli – temiz
» ileri – geri
» Bir sözcüğün olumsuz, o sözcüğün zıt anlamlısı değildir.
» gelmek – gelmemek (olumsuzu) » gelmek – gitmek (zıt anlamlısı)

NOT: Sözcüklerin karşıt anlamlı olabilmesi için her ikisinin de gerçek ya da mecaz anlamlı olması gerekir.

» Dün akşam bize geldi. (gerçek anlam) » Bu işin sonu nereye gider? (mecaz anlam) Yukarıdaki cümlelerde gelmek ve gitmek birbirinin karşıtı değildir; çünkü gelmek gerçek anlamıyla, gitmek mecaz anlamıyla kullanılmıştır.

EŞ ve ZIT ANLAM ALIŞTIRMASI

Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlılarını karşılarına yazınız.

Neşeli : Doğa:

Mahkum: Ortak:

Ödün: Örnek:

Sır: Zannetmek:

Sebebi: Gerçek:

Anlam: Sağlık:

Eser: Öykü:

Üzüntü: Vazife:

Sonbahar: İhtiyar:

Söyleşi: Elbise:

Güç: Fert:

Aşağıdaki kelimelerin zıt anlamlılarını yazınız.

Açık: Alçak:

Alt: Ağır:

Acı: Giriş:

Düşman: Yaş:

Erken: Hızlı:

Eski: Olumlu:

Cevap: Eski:

Çıkmak: Soğuk:

Somut: Yarın:

Tembel: Karanlık:

ETKİNLİK

Aşağıdaki alanda yazılı olan kelimelerin yakın anlamlılarını cümlede bularak kelimelerin karşısındaki alana yazınız

Çekinmek /

Döndürmek /

İncinmek /

İstemek /

Gücenmek /

Arkadaş /

Ben söylediğin sözlere çok kırıldım.

Dostlar kötü günler için vardır.

Bu yarışmaya katılmaktansa sınıfta oturmayı yeğlerim.

Utancından yanakları al al olmuştu.

Elindeki gazeteyi diğer tarafa çevirdi.

İki yakın komşu birbirine darılmışlar.

Aşağıdaki cümlelerde yer alan eş anlamlı kelimeleri bularak altlarını çiziniz altlarına eş anlamlılarını yazınız.

İşe giderken iki vasıta değiştiriyor.

Odanın duvarlarını donuk bir renge boyamışlar.

Büyük ordu bu savaşta hezimete uğramıştı.

Öğretmenin söylediği rakamları tahtaya yazdı.

Polis olay yerindeki kanıtları topluyor.

TEST

1- Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi eş anlamlıdır?

- A) yaşam-hayat B) kalın-ince
C) yeni-eski D) ıslak-kuru

2- Aşağıdaki eşleşmelerden hangisi diğer üçünden anlam ilişkisi yönünden farklıdır?

- A) şehir-kent B) işitme-duyma
C) acı-tatlı D) his-duygu

3- Aşağıdaki kelimelerden hangisinin eş anlamlısı yoktur?

- A) anıt B) sayı C) üye D) Duvar

4- Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde zıt anlamlı kelimeler bir arada kullanılmıştır?

- A) Açın karnı doyar, gözü doymaz.
B) Doğru söz yemin istemez.
C) Dost başa, düşman ayağa bakar.
D) Yiğit bir yaşar, fırsat bin düşer.

5- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yöresel” kelimesinin eş anlamlısı kullanılmıştır?

- A) Kadınlar, mahalli elbiselerini giymişti.
B) Sonunda dağın doruğuna ulaştık.
C) Yaşamını baştan sona gözden geçirdi.
D) Arkadaşı için kaygılanıyordu.

6- “Mimar Sinan önemli yapıtlar bırakmıştır.” Cümlesinde altı çizili sözcüğün anlamdaşı hangisidir?

- A) eser B) mimar C) heykel D) Resim

7- Aşağıda verilen yakın anlamlı sözcük eşleşmelerinden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) demek- söylemek B) hoşlanmak- beğenmek
C) darılmak- küsmek D) sözcük-kelime

I. Hemen hemen ödevi yarılalık.

II. Zaman zaman annemi anımsarım.

III. Rüzgar hafif hafif esiyordu.

IV. Aşağı yukarı bitmek üzereydi.

8- Yukarıdaki tümcelerin hangilerinde altı çizili sözcükler birbirine yakın anlamlıdır?

- A) I ve II B) II ve IV
C) I ve IV D) II ve III